Atliekant tyrimus iš viso surasti 5 akmens amžiaus radiniai (du gremžtukai, rėžtukas, nuoskala ir skeltė), 20 ypačiųjų archeologinių radinių: XIX–XX a. monetų, 1934 m. Kauno muitinės plomba, saga ir kt.; geležies amžiaus radiniai – trintuvėlis, galąstuvas, (nuokamienio?) smeigtuko (10 pav.), peiliuko ir adatos fragmentai. Aptikta 50 (516,3 g) I tūkst. lipdytos keramikos lygiu, grublėtu (kruopėtu?) paviršiumi, II tūkst. pradžios apžiestos ir žiestos keramikos, kelios žiestos glazūruotos keramikos šukės. Surasti 63 (86,7 g) lipdytos keramikos trupiniai, 2184 (6247,9 g) molio tinko fragmentai, 12 (324,8 g) geležies šlako, 2 gyvulių kaulai, 67 angliukai, 18 degintinių kauliukų. Remiantis šiais duomenimis galima teigti, kad piliakalnių aplinkoje žmonės lankėsi jau akmens amžiuje. Geležies amžiuje greta Ivangėnų piliakalnių buvo įsikūrusios aukštutinės ir žemutinės gyvenvietės. Jų pėdsakų reiktų ieškoti įvairiose Ančios ir Suvirkštės slėnio vietose, aukštose ir žemose viršsalpinėse terasose.

The Settlement in the Vicinity of Ivangėnai Hillfort

In 2016, 11 test pits (11 m^2) (Figs. 3, 5, 8) were excavated at locations in the vicinity of Ivangėnai Hillfort (Tauragė District) that are not inside the NKVR-registered territory (Fig. 1) and eight areas (a total of 12 082 m^2) were surveyed with a metal detector (Fig. 2). During the investigation, five Stone Age finds were discovered (two scrapers, a burin, a flake, and a blade), 20 small finds: 19th–20th-century coins, a 1934 Kaunas customs seal, a button, etc., and some Iron Age finds: a small handstone, a whetstone, and fragments of a pin (with a flask-shaped head?) (Fig. 10), a knife, and a needle. 50 (516.3 g) sherds of 1st-millennium hand built pottery with smooth and rough (grainy?) surfaces, sherds of early 2nd-millennium partly thrown and hand thrown pottery, and several sherds of hand thrown, glazed pottery (Figs. 4, 6, 9), 63 (86.7 g) very small sherds of hand built pottery, 2184 (6247.9 g) fragments of clay daub (Fig. 7), 12 (324,8 g) pieces of iron slag, 2 animal bones, 67 pieces of charcoal, and 18 burnt bones were discovered during the investigation.

Based on the investigation data, it is possible to assert that people had already visited the neighbourhood of the hillfort in the Stone Age. In the Iron Age, upper and lower settlements were founded beside Ivangėnai Hillfort. In the future, their traces should be sought at various locations on the upper and lower terraces in the Ančia and Suvirkštė river valleys.

Justinas Račas

Kalniškės piliakalnis su gyvenviete

Kalniškės (Gargždų, Anielino) piliakalnio ir papėdės gyvenvietės kompleksas yra į ŠR nuo Gargždų miesto (Klaipėdos r.). Jis tyrinėtas 1998 (*ATL 1998 ir 1999 metais*, 2000, p. 127–128) ir 2014–2015 m. (*ATL 2014 metais*, 2015, p. 80–85; *ATL 2015 metais*, 2016, p. 127–130). 2016 m. rengiant piliakalnio tvarkymo ir pritaikymo lankymui antrojo etapo techninį projektą, priešprojektinėje stadijoje buvo atlikti žvalgomieji tyrimai ir žvalgymai. Projektuojamų naujų takų vietose kas 50 m arba priklausomai nuo reljefo buvo tiriami 1x1 m dydžio šurfai (iš viso 10), planuojamos automobilių stovėjimo aikštelės vietoje ištirti trys 2x1 m dydžio šurfai. Iš viso ištirtas 16 m^2 plotas. Žvalgymai buvo atlikti rengiant eroduojančių piliakalnio P ir PV šlaitų tvirtinimo projektą. Vizualiai ir metalo detektoriumi buvo patikrintas nuošliaužų vietų paviršius. Iš viso žvalgytas apie 630 m^2 plotas.

1 pav. IX–XII a. datuojama keramikos šukė iš šurfo 6. J. Račo nuotr.

Fig. 1. The 9th–12th-century potsherd from test pit 6.

2 pav. Molio tinkas iš šalia šurfo 6 eroduojančio šlaito. J. Račo nuotr.

Fig. 2. The clay daub from the eroding slope beside test pit 6.

Vertingas kultūrinis sluoksnis ar struktūros aptiktos tik šurfuose 6–7, 12–13.

Šurfas 6 kastas į PR nuo piliakalnio esančioje žemėjančioje kalvos vietoje, papėdės gyvenvietės teritorijoje, vos keli metrai nuo šlaito į upelį. Iškart po velėnos sluoksniu prasidėjo tamsiai pilkų žemių sluoksnis su gausiomis šaknimis. Maždaug nuo 30 cm gylio šis sluoksnis patamsėjo, jame atsirado smulkių degėsių, molio tinko gabalėlių. Šiame sluoksnyje aptikta vienintelė keramikos šukė, ornamentuota bangelės motyvu (1 pav.), datuojama IX–XII a. Šurfas įgilintas iki 1,3 m gylio (H_{abs} 30,60 m), kur buvo pasiektas smulkios frakcijos gelsvo molio įžemis.

Šurfas 7 kastas į PR nuo piliakalnio, žemėjančioje kalvos vietoje, aukštesnėje šlaito dalyje. Po 20 cm storio velėnos ir 10 cm storio tamsiai pilkų žemių sluoksniu aptiktas juodos spalvos sluoksnis, labai panašus į rastą šurfe 6. Sluoksnis apie 40 cm storio, žemutinėje jo dalyje aptikta keletas labai smulkių molio tinko gabalėlių. Įžemis pasiektas apie 0,65 m (H_{abs} 33,05 m) gylyje.

Šurfas 12 kastas piliakalnio PV papėdėje esančioje papėdės gyvenvietėje. Po 20 cm storio velėnos sluoksniu aptiktas pilkų molingų žemių sluoksnis, kurio storis siekė apie 15 cm. 45 cm gylyje pasiektas pilkšvo molio įžemis. P sienelėje įžemyje apie 70 cm gylyje fiksuotas tamsiai pilkas sluoksnis – spėjama, kad tai ūkinės duobės pats pakraštys.

Šurfas 13 kastas piliakalnio pirmojo ir aukščiausio pylimo V pusėje. Viršutinis velėnos sluoksnis čia siekia apie 15 cm storį. Po juo aptiktas tamsiai pilkų žemių sluoksnis. Rusvo molio įžemis pasiektas 45 cm gylyje (H_{abs} 32,70 m). Įžemyje rastos dvi stulpavietės – viena šurfo PV kampe, kita ŠV. Abi užpildytos vientisu pilkų molingų žemių sluoksniu. Jų datavimas neaiškus.

Tyrimų metu vizualiai ir metalo detektoriumi žvalgytos dvi piliakalnio P šlaito nuošliaužos. Metalo detektoriumi archeologiškai vertingų radinių neaptikta, visas šlaitas užterštas XX–XXI a. datuojamomis stiklo duženomis, butelių kamšteliais bei skardinėmis. Ties šurfu 6 upelio erozijos ardomame šlaite viršutinėje dalyje pastebėta, jog tamsių žemių spalva šalia esančiame šurfe ir šlaite sutampa. Šlaitas į upelio daubą eina beveik 90° kampu. Nors čia šlaitas itin status, valyta viršutinė jo dalis. Atvalytame sluoksnyje aptikta pavienių degusių lauko akmenų, molio tinko gabalėlių (2 pav.).

Kalniškė Hillfort and Settlement

In 2016, a field evaluation and excavation were conducted in organising a technical project for the second stage in the landscaping and adaptation for tourism of Kalniškė (Gargždai, Anielinas) Hillfort (Klaipėda District). 13 test pits (a total of 16 m^2) were excavated: ten at the site of planned new paths and three at the site of a planned carpark. Surveys were conducted in roughly 630 m^2 in the vicinity of the hillfort's eroding S and SW slopes. Burnt fieldstones and pieces of clay daub were found (Fig. 2). A valuable cultural layer or structure was discovered only in test pits 6, 7, 12, and 13. Only the partly thrown potsherd with wavy decoration that was found in test pit 6 was dated more precisely (to the 9th–12th centuries) (Fig. 1).

Agnė Vaitkuvienė,
Olegas Fediajevas

Pivašiūnų piliakalnio papėdės gyvenvietė

2016 m. KPIP tęsė tyrimus Pivašiūnų piliakalnio su papėdės gyvenviete (UK 22617) teritorijoje (Alytaus r, Pivašiūnų sen.), rekonstruojamo kelio 1122 Pivašiūnai–Butrimonys vietoje. Kelias įrengtas šalia piliakalnio P šlaito, kai kur į jį įsirėžęs. Jis kerta P dalyje esančią papėdės gyvenvietę, taip pat šliejasi prie jos V pusės. Apie 840 m ilgio kelio ruožas patenka į piliakalnio su gyvenviete teritoriją ir apsaugos zonas. Iki 2015 m. piliakalnis ir gyvenvietė plačiau netyrinėti, tik žvalgyti.

2015 m. ties saugoma piliakalnio ir papėdės gyvenvietės teritorija kelio griovio vietoje atlikti žvalgomieji tyrimai, kurių metu iškasta 19 šurfų, ištiriant iki įžemio bendrai 19 m^2 dydžio plotą. Šurfuose ties piliakalnio P šlaitu užfiksuotas 30 cm storio sluoksnis su degėsiais, bet be radinių. Kasant griovį atlikti žvalgymai. Apie 100 m ilgio atkarpoje ties piliakalnio PR šlaitu nuėmus augalinį gruntą, keliose vietose išryškėjo juodo grunto dėmės su degėsiais, ugnyje buvusiais akmenimis ir smulkiomis lipdytos keramikos grublėtu paviršiumi šukėmis. Kad nebūtų sunaikintas kultūrinis sluoksnis, tolesni žemės darbai sustabdyti (*ATL 2015 metais*, 2016, p. 548).

2016 m. kelio Š pusėje apie 100 m ilgio atkarpoje iki įžemio ištirtos 4 įvairaus dydžio perkasos (1–4) ir 1 šurfas (20). Dar 1 šurfas (21) iškastas kelio griovyje už darbų zonos siekiant nustatyti gyvenvietės kultūrinio sluoksnio ribą

1 pav. Situacijos planas: 1 – 2016 m. tyrimų plotai ir jų numeriai. O. Fediajevo brėž.

Fig. 1. Situation plan: 1 – the areas excavated in 2016 and their numbers.

